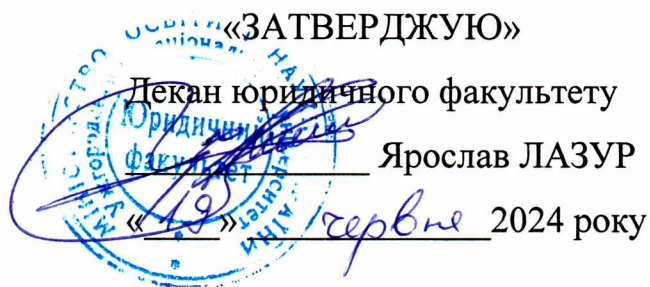

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ЮРИДИЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
Кафедра міжнародного права**

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан юридичного факультету
Ярослав ЛАЗУР
«19» *сервня* 2024 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОСНОВИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	29 Міжнародні відносини
Спеціальність	293 Міжнародне право
Освітня програма	Міжнародне право
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Робоча програма навчальної дисципліни «**Основи міжнародних відносин**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **29 Міжнародні відносини спеціальності 293 Міжнародне право** освітньої програми **Міжнародне право**.

Розробники: Котляр О.І., доцент, к.ю.н., зав. кафедри міжнародного права.

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри міжнародного права

протокол № 10 від «17» червня 2024 року

Завідувач кафедри Ольга КОТЛЯР

Схвалено науково-методичною комісією юридичного факультету

Протокол № 8 від «19» червня 2024 року

Голова науково-методичної комісії Павло ЧЕРЕВКО

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90		
Кількість модулів - 1	1-й	1-й
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,9 самостійної роботи студента –	Семестр:	
Вид підсумкового контролю – залік	2-й	2-й
	Лекції:	
Форма підсумкового контролю: усна відповідь	24 год.	8 год.
	Практичні (семінарські):	
	20 год.	4 год.
	Лабораторні:	
	-	-
	Самостійна робота:	
	46 год.	78 год.

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни полягає у розкритті основних тенденцій розвитку світової політики й дипломатії в новітній історії та особливостей функціонування систем міжнародних відносин, що існували протягом ХІХ –початку ХХІ ст.; вироблення навиків аналізу міжнародних відносин та зовнішньої політики провідних держав світу з урахуванням історичного досвіду, факторів об'єктивного та суб'єктивного характеру, національних інтересів кожного актора міжнародних відносин; сприяння розумінню взаємозалежності країн світу, особливо в умовах сучасних процесів глобалізації.

Завдання навчальної дисципліни полягає в ознайомленні з періодизацією міжнародних відносин та світової політики; засвоєнні аудиторією понятійного та теоретичного аспектів міжнародних відносин; програмного матеріалу з історії міжнародних відносин; об'єктивних процесів розвитку сучасних міжнародних відносин крізь призму інтеграційних та глобалізаційних процесів; формуванні у майбутніх фахівців чіткого уявлення про роль та значення окремих країн і регіонів у міжнародних відносинах, особливості розвитку інтеграційних процесів та діяльності міжнародних організацій; навчити творчо аналізувати стан сучасної системи міжнародних відносин та місце України в ній.

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у сфері міжнародного права.

Загальних компетентностей:

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК 01);
- здатність вчитися й оволодівати сучасними знаннями (ЗК 02);
- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК 05);
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності (ЗК 06);

Спеціальних (фахових) компетентностей:

- здатність критично осмислювати теорії, принципи, методи і поняття міжнародного права, права Європейського Союзу, порівняльного правознавства, враховувати темпоральний чинник та прогнозувати основні напрямки розвитку правових систем (СК 01)
- здатність формувати судження у сфері міжнародного права, права Європейського Союзу, національного права, порівняльного правознавства, що враховують соціальні, наукові та етичні аспекти (СК 02)
- здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і проблеми в міжнародно-правовій та національно-правовій діяльності. (СК 12).

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «*Основи міжнародних відносин*» є базовою для студентів спеціальності «Міжнародне право» за освітньо-кваліфікаційним рівнем «бакалавр» освітньої програми «Міжнародне право», вивчається на першому курсі і тісно взаємодіє з такими навчальними дисциплінами: Країнознавство, Загальна історія держави та права, Теорія держави і права, Історія міжнародного права, Історія та культура України.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалавра галузі знань 29 «Міжнародні відносини», спеціальності 293 «Міжнародне право» вивчення навчальної

дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

ПРН 01. Знати і розуміти основи зовнішньої політики держави, природу та динаміку міжнародних відносин, міжнародного співробітництва на універсальному та регіональному рівнях, ідентифікувати правовий статус суб'єктів міжнародних відносин та характер взаємодії між ними

ПРН 02. Розуміти історичний контекст формування міжнародно-правових норм та інститутів, цінності, що лежать у їхній основі, прогнозувати основні напрямки розвитку міжнародного і національного права

ПРН 03 Знати і розуміти нормативні положення, доктрини і принципи функціонування міжнародної і національних правових систем, здійснювати на цій основі аналіз та кваліфікацію правових явищ, застосовувати міжнародно-правові норми та принципи в національній правовій системі.

ПРН 11. Забезпечувати ефективну комунікацію у міжнародному середовищі, знати і використовувати правила дипломатичного протоколу та ділового етикету, враховувати особливості міжкультурного спілкування, виявляти толерантність, повагу до різноманітності, традицій і цінностей представників інших держав.

ПРН 13. Виробляти спільні рішення, працювати в команді, виявляти лідерські якості, визначати пріоритетні цілі у професійному і навчальному контекстах, планувати індивідуальну та групову роботу з метою їх досягнення.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- активність студента в дискусії;
- виконані практичні, творчі роботи, командні проєкти;
- виступи на практичних заняттях, зроблені доповіді, презентації, реферати, есе;
- виконання індивідуальних та групових завдань самостійної роботи; виконання тестових завдань, а також модульних контрольних робіт;
- залік.

Під час модульного та підсумкового контролю засобами оцінювання результатів навчання з дисципліни є стандартизовані комп'ютерні завдання.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виконання практичних завдань, виступів на заняттях, проведення контрольних робіт. Контроль самостійної роботи здійснюється шляхом перевірки виконаних завдань на практичних та індивідуальних заняттях, написання рефератів.

Форма модульного контролю: письмова з елементами тестування

Форма підсумкового семестрового контролю: залік

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6		

10	10	10	10	10	10	40	100

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 2)

Поточне оцінювання та самостійна робота						Модульна контрольна робота	Сума
T7	T8	T9	T10	T11	T12		
10	10	10	10	10	10	40	100

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні заняття	5	25	5	25
Тестування при тематичному оцінюванні	5	15	5	15
Презентація	1	10	1	10
Реферат	1	10	1	10
Модульна контрольна робота	1	40	1	40
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Оцінювання модульних завдань. Після виконання програми змістового модулю у визначений деканатом термін здійснюється поточний модульний контроль у вигляді письмової роботи та тесту, який оцінюється у межах від 1 до 30 балів. Якщо з об'єктивних причин студент не пройшов модульний контроль у визначений термін, він має право за дозволом деканату пройти його протягом двох тижнів після виникнення заборгованості.

Оцінювання навчальних досягнень та практичних навичок студентів здійснюється за 100-бальною системою за 1 модуль.

Студент, який в результаті поточного оцінювання та підсумкового контролю за модуль отримав більше 60 балів, має право не складати залік з дисципліни. У разі отримання позитивної підсумкової оцінки за модуль студент має також право відмовитися від складання заліку. У такому випадку в заліково-екзаменаційну відомість заноситься загальна підсумкова оцінка. При умові, що студент (ка) хоче поліпшити підсумкову оцінку за модуль із дисципліни, він (вона) має складати залік.

Студент, який в результаті підсумкового оцінювання за модуль отримав незадовільну підсумкову оцінку, зобов'язаний складати залік з дисципліни.

Оцінювання навчальних досягнень та практичних навичок:

Оцінка *відмінно (А)* виставляється, коли студент дає абсолютно правильні відповіді на теоретичні питання з викладенням оригінальних висновків, отриманих на основі програмного, додаткового матеріалу та нормативних документів. При виконанні практичного завдання студент застосовує системні знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка *добре (B)* виставляється студенту, який повністю розкрив теоретичні питання на основі програмного та додаткового матеріалу. При виконанні практичних завдань студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, передбачені навчальною програмою.

Оцінка *добре (C)* виставляється студенту, який повністю розкрив теоретичні питання, а програмний матеріал викладено у відповідності до вимог. Практичні завдання виконані в цілому правильно, але мають місце окремі неточності.

Оцінка *задовільно (D)* виставляється, коли студент розкрив теоретичні питання, проте при викладенні програмного матеріалу допущені окремі помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається помилок, за рахунок недостатнього розуміння програмного матеріалу.

Оцінка *задовільно (E)* виставляється, коли студент неповністю розкрив теоретичні питання, відповідь містить суттєві помилки. При виконанні практичних завдань студент припускається значних помилок, а виконання завдань викликає значні труднощі у студента.

Оцінка *незадовільно (FX)* виставляється студенту, який не розкрив теоретичні питання і не може виконати практичні завдання. Як правило такий студент виявляє здатність до викладення думки лише на елементарному рівні.

Оцінка *незадовільно (F)* виставляється студенту, який не виконав навчальну програму або якийсь елемент її складової, має фрагментарні знання, які не дозволяють розкрити теоретичні питання і виконати практичні завдання. Такий студент не може викласти свою думку навіть на елементарному рівні.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Системний підхід до аналізу міжнародних відносин

Особливості системного підходу до аналізу міжнародних відносин. Структурні виміри міжнародних систем. Ієрархія акторів. Гомогенність та гетерогенність. Елементи міжнародної системи. Рівні структури міждержавних відносин. Критерії типології міжнародних систем. Типи контролю. Види міждержавних відносин. Підходи до дослідження міжнародних систем.

Тема 2. Вестфальська система міжнародних відносин

Вестфальський мирний договір 1648 р. Найважливіші результати Тридцятилітньої війни з точки зору історії світової політики. Держава-нація. Народження принципу суверенітету в сучасних

міжнародних відносинах. Основні риси Вестфальської системи міжнародних відносин. Домінуючі суб'єкти Вестфальської системи Політика балансу сил. Політична рівновага. Геополітичні перетворення.

Тема 3. Віденська система міжнародних відносин

Віденська система міжнародних відносин. Паризький мир між Францією і країнами учасниками 6-ої антифранцузької коаліції. Головні результати Віденського конгресу. Єдина система міжнародних договорів і угод. Заключний акт Віденського конгресу. Чотири конгреси Священного союзу. Троїстий Союз. Договір Антанти.

Тема 4. Становлення та основні складові версальської системи міжнародних відносин

Військові блоки Троїстого союзу та Антанти. Розподіл сфер впливу. Геополітичні наслідки Першої світової війни. Мирна програма Вільсона (14 пунктів). Версальський мирний договір. Сен-Жерменський мирний договір. Тріанонський мирний договір. Ненський мирний договір. Севрський мирний договір Питання репарацій. Рапальський договір. Створення Ліги Націй. Статут Ліги Націй. Підготовка та підписання пакту Бріана-Келлога. Італо-ефіопська війна (позиція держав, Ліги Націй). Криза Вашингтонської системи (агресія Японії). Мюнхенська угода. Пакт Рібентропа-Молотова та його наслідки. Атлантична хартія. Тегеранська конференція.

Тема 5. Спроба створення загальносвітового порядку після другої світової війни.

Створення основ світо-економічного регулювання на завершальному етапі Другої світової війни. Бреттон-вудська система. Ключові інструменти економічної стабілізації міжнародної системи. Сан-Франциська конференція 1945 р. і створення ООН. Особливості функціонування ООН. Співвідношення можливостей США і СРСР. Потсдамська конференція. Ситуація в країнах Центральної і Східної Європи.

Тема 6. Розвиток європейської системи міжнародних відносин в умовах протистояння військово-політичних блоків

Посилення підходів США до міжнародної політики. «Полювання за відьмами». Доктрина «масованої відплати». Теорія «доміно». Пажеські угоди. Концепція «подвійного стримування». Зовнішньополітична програма «мирного співіснування». Десталінізація та «кризи надій». Конкуренція наддержав у Європі. Посилення інтеграційних тенденцій у Західній Європі й утворення ЄЕС. Загострення афгано–пакистанських протиріч.

Тема 7. Проблеми та протиріччя періоду розрядки. криза процесу міжнародної розрядки

НАТО і ОВД Створення системи регіональних військово-політичних блоків. Радянсько-американські відносини, протистояння НАТО і ОВД та їх визначальний вплив на розвиток міжнародні відносини у 50-60-х рр. ХХ ст. Вплив кубинської ракетної кризи 1962 р. на переговори з роззброєння. Становлення політики розрядки в Європі. Радянсько-французькі відносини. «Нова східна політика» ФРН. В. Брандт.

Тема 8. Розпад ялтинсько-потсдамського світового порядку

Радянсько-американські відносини та початок нового курсу СРСР у зовнішній політиці. Криза політики розрядки і посилення конфронтації між Заходом і Сходом. Радянсько-американські суперечності в роки розрядки. Афганські події і реакція США. „Хрестовий похід” Р. Рейгана проти «імперії зла», американська «стратегічна оборонна ініціатива». Р. Рейган, М. Тетчер. Поправка Джексона-Венніка. Проголошення М.С. Горбачовим курсу на перебудову в СРСР і нового політичного мислення у міжнародних справах. Відмова нового керівництва СРСР від

«доктрини Брежнєва». Початок відходу країн Центрально-Східної Європи від СРСР. Розпуск ОВД і РЕВ та його вплив на міжнародні відносини Радянсько-американські зустрічі в верхах, переговори з ракетно-ядерного роззброєння. Заходи зміцнення безпеки в Європі

Тема 9. Становлення нової мозаїки міжнародних відносин в умовах однополярності

Формування нової системи міжнародних відносин та нового світоустрою. Проблеми реформування ООН та шляхи їх подолання. Глобалізаційні процеси та їх вплив на міжнародні відносини та світову політику. Трансформування НАТО та ЄС: причини, етапи, проблеми. Україна в міжнародних відносинах. Агресія Росії проти України Утворення та діяльність СНД: реалії, проблеми, перспективи. Міжнародні відносини та світова політика у XXI столітті

Тема 10. Україна в міжнародному співтоваристві

Особливості геополітичного становища України. Проблема зовнішньополітичного оточення країни. України в міжнародних організацій (ООН, ЮНІДО, ЮНЕСКО, ВООЗ, МВФ, МАГАТЕ, МБРР). Процес інтеграції України до європейських та євроатлантичних структур. Вступу України до Євросоюзу: проблема та перспектива. Україна – НАТО. Програма «Партнерство заради миру». Проблема та перспектива вступу України до НАТО. Регіональне співробітництво України. Відносини із європейськими країнами сусідами (Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія)

Тема 11. Шлях України до Європейського Союзу

Нормативно–правова основа євроінтеграції України. Інтеграція України до Європейського Союзу: основні напрями та пріоритети. Стратегічні цілі Європейського Союзу стосовно України. Програма інтеграції України до Європейського Союзу. Адаптація законодавства України до законодавства ЄС.

Тема 12. Євроатлантична інтеграція України: напрям, процес, пріоритети

Процес формування договірної-правової бази відносин України з Північноатлантичним альянсом. Національні інтереси України у сфері міжнародних відносин. Програми НАТО «Партнерство заради миру». Хартія про особливе партнерство

Структура навчальної дисципліни

Назви змістовних модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	у тому числі				
лекції		практичні (семінарські)	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота	
2-й семестр						
Модуль 1						
Тема 1. Системний підхід до аналізу міжнародних відносин	7	2	2	-		3

Тема 2. Вестфальська система міжнародних відносин	7	2	2	-		3
Тема 3. Віденська система міжнародних відносин	7	2	2	-		3
Тема 4. Становлення Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин. Спроба встановлення світового порядку.	7	2	2	-		3
Тема 5. Створення ООН. Паризька мирна конференція 1946 р. Повоєнне врегулювання міжнародних відносин.	7	2	2	-		3
Тема 6. Початок «холодної війни» та структурне закріплення біполярної системи повоєнного світу.	7	2	2	-		3
			Модуль 2			
Тема 7. Розвиток європейської системи міжнародних відносин в умовах протистояння між військовими і політичними блоками та політики розрядки	7	2	2	-		3

міжнародної напруженості (1949-1979 рр.).						
Тема 8. Закінчення періоду розрядки та апогей «холодної війни».	7	2	2	-		3
Тема 9. Міжнародні відносини та світова політика на зламі кінець ХХ - перша чверть ХХІ ст.	7	2	2	-		3
Тема 10. Україна в міжнародному співтоваристві.	7	2	2	-		3
Тема 11. Шлях України до Європейського Союзу	10	2		-		8
Тема 12. Євроатлантична інтеграція України: напрям, процес, пріоритети	10	2		-		8
Разом	90	24	20	-	-	46

Теми семінарських занять

Тема 1. Системний підхід до аналізу міжнародних відносин

1. Основні поняття (дефініції) курсу. Поняття інтерес у міжнародних відносинах.
2. Об'єкт суб'єктів у міжнародних відносин.
3. Типологія, критерії типології міжнародних систем.
4. Поняття екстенсивного та інтенсивного типів міжнародно-політичного розвитку.
5. Глобалізація та регіоналізація міжнародних відносин.

Самостійна робота

1. Поняття «міжнародні системи». Структура міжнародні системи.
2. Елементи міжнародної системи
3. Рівні структури міждержавних відносин
4. Критерії типології міжнародних систем
5. Довестфальський етап міжнародних відносин. Головні ознаки етапу. «Осьовий час» К. Ясперса

Тема 2. Вестфальська система міжнародних відносин

1. Довестфальський етап міжнародних відносин. Головні ознаки етапу
2. Встановлення Вестфальської системи міжнародних відносин
3. Суверенні держави, принцип територіального суверенітету.
4. Основні характеристики Вестфальської системи та геополітичні перетворення.
5. Поняття - «суверенітет», «колективна безпека».

Самостійна робота

1. Тридцятирічна війна її причини та наслідки
2. Основні характеристики Вестфальської системи та геополітичні перетворення.
3. Поняття - «суверенітет», «колективна безпека», «національний інтерес».

Тема 3. Віденська система міжнародних відносин

1. Віденський конгрес. Цілі учасників конгресу,
2. Територіальні зміни в Європі.
3. Утворення Священного союзу. «Акт Священного союзу».
4. Грецька проблема. Утворення коаліції Англії, Росії, Франції проти Туреччини. Русько-турецька війна 1828 – 1829 рр. Конвенція про чорноморські протоки 1841 р
5. «Доктрина Монро». Кримська війна 1853-1855рр
6. Утворення військового блоку – Антанта.

Самостійна робота.

1. Заключний акт Віденського конгресу (9 червня 1815 р.).
2. Територіальні зміни в Європі. Утворення Священного союзу
3. Липнева революція. Польське повстання 1830 – 1831 рр.
4. Грецька проблема. Утворення коаліції Англії, Росії, Франції проти Туреччини.
5. Франко-прусска війна 1870 р.
6. Доцентровий рух в Італії, боротьба за єдину Італію, «Молода Італія», Джузеппе Гарібальді і Джузеппе Мадзіні.
7. Утворення Троїстого Союзу. Утворення військового блоку – Антанта

Тема 4. Становлення Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин. Спроба встановлення світового порядку.

1. Мирні договори з Німеччиною та її союзниками.
2. Геополітичні наслідки Першої світової війни та розстановка сил напередодні Паризької мирної конференції.
3. Учасники та основні питання Паризької конференції. Система мирних договорів.
4. Статут і структура Ліги Націй, мандатна система.
5. Вашингтонська конференція, її наслідки і значення.
6. Генуезька конференція.

Самостійна робота

1. Особливості політики провідних країн світу напередодні Першої світової війни.
2. Мілітаризація як фактор дестабілізації міжнародної ситуації на початку ХХ століття.
3. Початок Великої війни. Характер та цілі Першої світової війни. Боротьба за союзників.
4. Еволюція політики Сполучених Штатів Америки щодо війни. Розпад Російської імперії.
5. Програма «14 пунктів» Вудро Вільсона.
6. Завершення Першої світової війни та її наслідки.
7. Теоретичні засади становлення Версальсько-Вашингтонської системи міжнародних відносин.

8. Дипломатична боротьба на Паризькій конференції. «Російське питання» та Україна на Паризькій мирній конференції.
9. Незавершеність та суперечності Версальсько-Вашингтонської системи світового устрою.

Тема 5. Створення ООН. Паризька мирна конференція 1946 р. Повоєнне врегулювання міжнародних відносин.

1. Повоєнне мирне врегулювання, територіальні і демографічні зміни (Україна, Німеччина, СРСР, Угорщина, Чехословаччина, Польща, Фінляндія, Румунія, Югославія)
2. Конференція в Думбартон-Оксі, проблеми розробки проекту Статуту ООН.
3. Принципи діяльності, структура ООН, загальна характеристика, порядок прийняття рішень.
4. Установча конференція Об'єднаних Націй в Сан-Франциско.
5. Шлях України в ООН.
6. Паризька мирна конференція та врегулювання відносин з колишніми союзниками Німеччини.

Самостійна робота

1. Ялтинсько-Потсдамський світоустрій як система авторитарного біполярного регулювання повоєнних міжнародних відносин.
2. «Холодна війна» як нове явище в міжнародних відносинах. Причини її виникнення, головні віхи розвитку, проблема її хронологічних рамок, початку та ініціаторів.
3. Німецьке питання в міжнародних відносинах та його розв'язання союзними державами в 1945-1949 рр.
4. Зміни в Європі в результаті повоєнного мирного врегулювання. Боротьба за сфери впливу. План Маршалла. Інформбюро, РЕВ.

Тема 6. Початок «холодної війни» та структурне закріплення біполярної системи повоєнного світу.

1. Загальна характеристика Ялтинсько-Потсдамської системи міжнародних відносин.
2. «Холодна війна» як нове явище в міжнародних відносинах. Причини її виникнення, головні віхи розвитку, проблема її хронологічних рамок, початку та ініціаторів.
3. Нові акценти в зовнішньополітичній доктрині комунізму після другої світової війни.
4. План Маршала для Європи.
5. Повоєнне врегулювання, територіальні і демографічні зміни. Курильські острови у відносинах між Японією і СРСР.
6. Німецьке питання в міжнародних відносинах та його розв'язання союзними державами в 1945-1949 рр.
7. Глобалізація зовнішньополітичних пріоритетів США: повоєнні доктрини. Нові настрої в керівництві СРСР, його зовнішньополітичні настанови.
8. Будівництво соціалізму у країнах ЦПС Європи за радянським зразком і його кризи.

Самостійна робота

1. Воєнні статті Брюссельського пакту, НАТО і ОВД та їх протистояння.
2. Створення об'єднань деколонізованих держав. Рух неприєднання як новий фактор міжнародних відносин.
3. Бандунгська конференція країн Азії та Африки (1955 р.).
4. Боротьба наддержав за сфери впливу у «третьому світі».
5. Постколоніальна Африка: конфлікти в Конго, Нігерії, політика апартеїду в ЮАР.

Тема 7. Розвиток європейської системи міжнародних відносин в умовах протистояння між військовими і політичними блоками та політики розрядки міжнародної напруженості (1949-1979 рр.).

1. НАТО і ОВД Створення системи регіональних військово-політичних блоків.
2. Радянсько-американські відносини, протистояння НАТО і ОВД та їх визначальний вплив на розвиток міжнародні відносини у 50-60-х рр. ХХ ст.
3. Вплив кубинської ракетної кризи 1962 р. на переговори з роззброєння.
4. Становлення політики розрядки в Європі. Радянсько-французькі відносини. «Нова східна політика» ФРН. В. Брандт.

Самостійна робота.

1. Проект Європейського оборонного співтовариства (1954). «План Шумана».
2. Паризькі угоди 1954 р. Вступ ФРН до НАТО. «Берлинська криза» 1958 – 1961 рр.
3. Проблема європейської безпеки в діяльності ОВД і НАТО.
4. Вплив кубинської ракетної кризи 1962 р. на переговори з роззброєння
5. «Нова східна політика» ФРН. В. Брандт. Угода про Західний Берлін.

Тема 8. Закінчення періоду розрядки та апогей «холодної війни».

1. Радянсько-американські відносини та початок нового курсу СРСР у зовнішній політиці.
2. Криза політики розрядки і посилення конфронтації між Заходом і Сходом. Радянсько-американські суперечності в роки розрядки.
3. Афганські події і реакція США. „Хрестовий похід” Р. Рейгана проти «імперії зла», американська «стратегічна оборонна ініціатива». Р. Рейган, М. Тетчер. Поправка Джексона-Венніка.
4. Проголошення М.С. Горбачовим курсу на перебудову в СРСР і нового політичного мислення у міжнародних справах. Відмова нового керівництва СРСР від «доктрини Брежньєва».
5. Початок відходу країн Центрально-Східної Європи від СРСР. Розпуск ОВД і РЕВ та його вплив на міжнародні відносини.
6. Радянсько-американські зустрічі в верхах, переговори з ракетно-ядерного роззброєння. Заходи зміцнення безпеки в Європі

Самостійна робота

1. Спроби в СРСР реформувати соціально-економічну систему і «оксамитові революції» в країнах Центральної та Східної Європи.
2. «Оксамитова» революція в ЧССР, крах режиму Чаушеску в Румунії, зміни ладу в Польщі, Угорщині, Болгарії, Албанії, НДР. Розпуск ОВД і РЕВ.
3. Виведення радянських військ з країн Східної Європи. Об'єднання Німеччини.
4. «Хрестовий похід» Р. Рейгана проти «імперії зла», американська «стратегічна оборонна ініціатива».

Тема 9. Міжнародні відносини та світова політика на зламі кінець ХХ - перша чверть ХХІ ст.

1. Формування нової системи міжнародних відносин та нового світоустрою.
2. Проблеми реформування ООН та шляхи їх подолання.
3. Глобалізаційні процеси та їх вплив на міжнародні відносини та світову політику.
4. Трансформування НАТО та ЄС: причини, етапи, проблеми.
5. Україна в міжнародних відносинах. Агресія Росії проти України
6. Утворення та діяльність СНД: реалії, проблеми, перспективи.
7. Міжнародні відносини та світова політика у ХХІ столітті.

Самостійна робота

1. Характеристика радикальних геополітичних змін в світі на межі XX-XXI століть.
2. Концепція «глобальної демократичної хвилі» і занепаду авторитаризму.
3. Напад радикальних ісламістів на США 11 вересня 2001р. і суттєві зміни у внутрішній і зовнішній політиці США.
4. Напад радикальних ісламістів на США 11 вересня 2001р. і суттєві зміни у внутрішній і зовнішній політиці США.
5. Розвиток інтеграційних процесів в Європі: від Європейського Співтовариства до Європейського Союзу.

Тема 10. Україна в міжнародному співтоваристві.

1. Особливості геополітичного становища України. Проблема зовнішньополітичного оточення країни.
2. України в міжнародних організаціях (ООН, ЮНІДО, ЮНЕСКО, ВООЗ, МВФ, МАГАТЕ, МБРР).
3. Процес інтеграції України до європейських та євроатлантичних структур. Вступу України до Євросоюзу: проблема та перспектива.
4. Україна – НАТО. Програма «Партнерство заради миру». Проблема та перспектива вступу України до НАТО.
5. Регіональне співробітництво України. Відносини із європейськими країнами сусідами (Польща, Словаччина, Угорщина, Румунія)

1.5 Індивідуальні завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання полягає у написанні студентами рефератів, створення презентації відповідно до обраної ними тематики. При бажанні студента індивідуальна робота може бути виконана у формі науково-дослідної статті, тез доповіді на конференції, конкурсної наукової роботи тощо.

Результати індивідуальної роботи надаються студентом для перевірки та оцінювання за 10 днів до початку екзаменаційної сесії.

Виконання індивідуальної роботи та захисту доповідей із заданих тем виконуються за індивідуальними завданнями (варіантами) для кожного студента групи.

Перелік тем:

1. Повоєнне мирне врегулювання, територіальні і демографічні зміни (Україна, Німеччина, СРСР, Угорщина, Чехословаччина, Польща, Фінляндія, Румунія, Югославія)
2. Глобалізація зовнішньополітичних пріоритетів США: повоєнні доктрини. Нові настрої в керівництві Радянському Союзу, його зовнішньополітичні настанови.
3. Будівництво соціалізму у країнах ЦПС Європи за радянським зразком і його кризи.
4. Передумови та особливості розвитку національно-визвольного руху в Азії, Африці та Латинській Америці. Суб'єктивні і об'єктивні фактори розпаду колоніальних імперій.
5. Скликання НБСЕ і політичні домовленості на Загальноєвропейській нараді 1975 р. Проблеми контролю над озброєннями та роззброєння в Гельсінському Заключному Акті.
6. Проголошення М.С. Горбачовим курсу на перебудову в Радянському Союзі і нового політичного мислення у міжнародних справах. Відмова нового керівництва СРСР від «доктрини Брежнева».
7. Початок відходу країн Центрально-Східної Європи від Радянського Союзу. Розпуск ОВД і РЕВ та його вплив на міжнародні відносини.
8. Доктрина «соціалістичного інтернаціоналізму» Л.Брежнева – «доктрина обмеженого суверенітету». Реінкарнація доктрини в змісті зовнішньої політики Путіна.

9. Спроби в Радянському Союзі реформувати соціально–економічну систему і «оксамитові революції» в країнах Центральної та Східної Європи.
10. Перегляд ідеологічних основ зовнішньої політики Радянського Союзу. М.С. Горбачов. Проголошення М.С. Горбачовим курсу на перебудову в СРСР і нового політичного мислення у міжнародних справах.
11. Розпад Радянського Союзу, створення СНД і нова конфігурація міжнародних відносин. Міжнародні наслідки розпаду СРСР і виникнення нових незалежних держав.
12. Характеристика радикальних геополітичних змін в світі на межі ХХ–ХХІ століть. Особливості становлення нової, «постмодерної системи міжнародних відносин» в умовах глобального світу.
13. Зниження військового протистояння. Нова роль НАТО в зміцненні європейської безпеки.
14. Зовнішня політика США як єдиної наддержави. Напад радикальних ісламістів на США 11 вересня 2001р. і суттєві зміни у внутрішній і зовнішній політиці США. Одноосібні дії США в світі.
15. Ідея об'єднаної Європи після Другої світової війни. Створення Ради Європи. План Шумана та утворення Європейського об'єднання вугілля та сталі.
16. Розвиток інтеграційних процесів в Європі: від Європейського Співтовариства до Європейського Союзу. Загальноєвропейські інституції.
17. Європейський Союз: основні етапи становлення й розширення, проблеми розвитку та перспективи в новому світовому устрої.
18. Функціонування та розвиток ЄС у 80–ті роки. Маастрихтські угоди та утворення Європейського Союзу. Інституалізація ЄС.
19. ЄС в сучасних міжнародних відносинах Після початку агресії Росії проти України..
20. Виклики глобалізації і нові завдання, що стоять перед світовим співтовариством. Сучасні загрози миру і пошуки шляхів їх подолання.
21. Активізація регіональних конфліктів. Послаблення загрози втягування ядерних держав у локальні конфлікти і активізація цих конфліктів. Триваючий конфлікт на Близькому Сході.
22. Ролі ООН у сучасних міжнародних відносинах. Підходи до розв'язання проблем війни і миру, миротворча діяльність ООН. Проблема реформування ООН.
23. Північноатлантичний союз НАТО (North Atlantic Treaty Organization): динаміка модернізації та етапи розширення. Операції та місії НАТО.
24. Україна–НАТО. Програма двостороннього військового співробітництва НАТО
25. Проблеми формування сучасної системи європейської безпеки: етапи, результати, виклики (після початку агресії Росії проти України).
26. Збройні та заморожені конфлікти на пострадянському просторі як інструмент неоімперіалізму Росії.
27. Імперській амбіції Російської Федерації в країнах Центрально–Західної Азії. (2000–2024 рр.)
28. Політика США на пострадянському просторі наприкінці ХХ – початку ХХІ ст. Спадкоємність та нові риси політики адміністрацій Б.Обами та Д.Трампа.
29. Основні напрями політики США на Близькому та Середньому Сході наприкінці ХХ – на початку ХХІ ст. Особливості зовнішньополітичного курсу адміністрації Б. Обами. Специфіка зовнішньої політики президента Д. Трампу.
30. Основні напрями європейської політики США адміністрації президента Байдена.
31. Європейський вибір України: стан, проблеми та перспективи її участі в загальноєвропейських інтеграційних процесах.
32. Декларація про державний суверенітет. Акт проголошення незалежності України. Всеукраїнський референдум на підтвердження Акту проголошення незалежності.
33. Основи зовнішньої політики України. Відмова від ядерної зброї. Меморандум про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї 1994 р. (Будапештський меморандум).
34. Відносини України з Європейським союзом після початку агресії Росії.
35. Підтримка України з боку США та країн Європи після початку агресії

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ ТА ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

Технічні засоби: персональні комп'ютери, мультимедійний проектор

Програмне забезпечення: пакет Microsoft Office, сайт електронного навчання ДВНЗ «УжНУ» «Moodle», додаток Google meet, особиста корпоративна електронна пошта.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Бевзюк Є.В., Котляр О.І. Основи міжнародних відносин: навчально-методичний комплекс до вивчення курсу. Ужгород: вид-во УжНУ: «Говерла», 2024. 220с.
2. Міжнародні відносини та зовнішня політика України : підручник / [Ю. В. Пунда, І. П. Козинець, В. С. Клименко та ін.]. К. : НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2020. 328 с.
3. Міжнародні відносини та світова політика : навчальний посібник / О. М. Кузь, Д. С. Коротков, Д. Ю. Михайличенко, О. В. Бровко ; за заг. ред. д-ра філос. наук, професора О. М. Кузя. Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. 201 с.
4. Кондратенко О. Ю. Зовнішня політика України 1991–2021 рр.. Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблеми. Київ : Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2021. С.81-138. URL: https://ipend.gov.ua/wpcontent/uploads/2020/11/politychnyi_protse_u_nezalezni_ukraini.pdf
5. Суб'єктність України в сучасному світі: оцінки, стратегії, прогнози. Аналітична доповідь. / за ред. О.М. Майбороди. Київ: Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України, 2020. 88 с. URL: https://ipend.gov.ua/wp_content/uploads/2020/11/subiektnist_ukrainy.pdf

Інформаційні ресурси в мережі інтернет

Електронний архів-репозитарій УжНУ. URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua>

JSTORE. Цифрова бібліотека наукових журналів URL: <https://www.jstor.org/>

Сайт міністерства закордонних справ України. URL: <https://mfa.gov.ua/en>

The Claremont Colleges Library. URL:

<https://libguides.libraries.claremont.edu/c.php?g=705432&p=5009627>

Research Gate. Науковий портал. URL:

<https://www.researchgate.net/search/publication?q=theory+of+international+relations>